

19 januar 2009 | Kotor

Ministarstvo za ekonomski razvoj Republike Crne Gore

Primjedbe na Studiju lokacije "Sektor 16" - Stari grad – Škaljari - Peluzica u Kotoru >>> Apel za spriječavanje rušenja Upravne zgrade "Jugooceanije" - jednog je od najznačajnijih primjera moderne arhitekture u Kotoru

Studijom lokacije "Sektor 16" - Stari grad – Škaljari - Peluzica u Kotoru, čiji je naručilac Ministarstvo za ekonomski razvoj a obrađivač JUGINUS MONT, **predviđa se rušenje Upravne zgrade "Jugooceanije" u Kotoru**. Na njenom mjestu predviđa se izgradnja hotelskog kompleksa visoke kategorije, ukupne površine 8.360m², dva objekta spratnosti P+4+Pk (P+5) i BGP=16.720m².

Upravna zgrada "Jugooceanije" u Kotoru jedan je od najznačajnijih primjera moderne arhitekture iz druge polovine XX vijeka u Kotoru.

Projektanti upravne zgrade "Jugooceanije" su arhitekta prof. Dr Đorđe Petrović i Mateja Nenadović, a konstruktor arhitekta Đorđe Zloković¹. Oni su sa svojim projektom osvojili **prvu nagradu na konkursu koji je bio raspisan 1962. godine**. Zgrada je po njihovom projektu izgrađena 1967. godine.

Arhitektura XX vijeka već davno je prepoznata kao značajan segment kulturnog nasljeđa i relevantne međunarodne organizacije "smatraju da je **arhitektura XX vijeka sastavni dio istorijskog nasljeđa, i da**

¹ **Prof. Dr Đorđe Petrović**, arhitekta i slikar, je bio profesor Arhitektonskog fakulteta u Beogradu od 1953 do 1976. godine, a zatim je živio i radio u Montrealu, Kanadi. Bavio se istraživanjem folklorne arhitekture i problemima tehnološki visoko razvijene "Inteligentne kuće". Objavio je značajan broj knjiga među kojima su: *Teoretičari proporcija, Kompozicija arhitektonskih oblika, Vizuelna istraživanja, Narodna arhitektura, doksati i čardaci kao i Neimarska pravila i aršin*. Prof. Dr Đorđe Petrović je autor više arhitektonskih projekata: *aneksa Filoloskog fakulteta u Beogradu (1962), Centra Autovojvodine u Novom Sadu (1963), Studentskih domova na Severnom bulevaru u Beogradu i Osnovne škole u ulici maršala Birjuzova u Beogradu (sa B. Milenkovićem)*, među kojima je jedan od značajnijih i projekat za upravnu zgradu "Jugooceanije" u Kotoru.

Konstrukciju upravne zgrade "Jugooceanije" je radio akademik **Đorđe Zloković**, redovni profesor Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Đorđe Zloković je sin **Milana Zlokovića, jednog od najpoznatijih arhitekata moderne arhitekture sa prostora bivše Jugoslavije. Porodica Zloković je porijeklom iz Bijele**. Đorđe Zloković je pored arhitekture, završio i građevinski fakultet i kao konstrukter se predstavio, u našoj sredini i mnogo šire, na mnogim projektima koji spajaju arhitekturu i građevinarstvo. Bavio se teorijskim problemima i u tom pogledu postigao zavidan uspeh. Na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, na kome je studirao i doktorirao, Zloković je zasnovao predmete *Konstruktivni sistemi i Prostorne strukture* i učio studente modernom načinu oblikovanja i analize u arhitekturi. Najznačajnija konstruktorska ostvarenja Đorđa Zlokovića su *Hala sportova u Novom Beogradu kao i hala Sportskog centra "Morača" u Podgorici*, koja je najatraktivnija i po tehnologiji građenja najinteresantnija.

zaštita i unapređivanje njenih najznačajnijih elemenata služe istim ciljevima kao i očuvanje arhitektonskog nasljeđa u cjelini”². Međutim, zvanične organizacije i javnost u nekim zemljama, među kojima je i Crna Gora, ne prepoznaju dovoljno ovaj dio nasljeđa, s obzirom na to da je relativno nov, bogat po primjerima i raznovrstan po karakteru.

Arhitektura XX vijeka u Crnoj Gori još uvijek nije na adekvatan način vrednovana, i mnogi značajni objekti moderne arhitekture nisu prepoznati kao dio graditeljskog nasljeđa. **Još uvijek nije prepoznat nijedan objekat moderne arhitekture koji bi na osnovu arhitektonskih, istorijskih ili drugih vrijednosti bio upisan u Registar spomenika kulture.**

Međutim, inertnost sistema i nadležnih službi, ne smije da bude razlog i opravdanje da se bez razmišljanja značajniji primjeri moderne arhitekture ruše. Proces identifikacije i zaštite arhitekture XX vijeka i objekata moderne arhitekture, mora pod hitno da se pokrene u Crnoj Gori, ali do tada ne smijemo rušiti ono za šta se osnovano zna da ima vrijednost.

Upravna zgrada „Jugooceanije“ u Kotoru svojim položajem u okviru parcele sa uređenim zelenilom, prostornom organizacijom, obilkovanjem, konstrukcijom, materijalima i detaljima predstavlja jedan od značajnih primjera moderne arhitekture 60-ih godina XX vijeka i posjeduje značajne arhitektonske, istorijske i društvene vrijednosti. Zbog toga se Upravna zgrada „Jugooceanije“ mora prepoznati kao segment kulturne baštine i zaštititi.

Bitno je istaći i da se značaj jednog arhitektonskog djela ne određuje samo na osnovu njegovih arhitektonskih i estetskih vrijednosti već i na osnovu *“doprinosa određenog djela istoriji tehnologije i političkom, kulturnom, ekonomskom i socijalnom razvoju”* a kompanija “Jugooceanija” je svakako imala veoma značajan privredni, ekonomski i socijalni značaj za Kotor i cijelu Boku Kotorsku.

Takođe, izuzetno je važno istaći da se pod graditeljskim nasljeđem ne podrazumijeva samo objekat već i njegovo okruženje, što je u modernoj arhitekturi postavljanjem slobodnostojećih objekata na parcelama sa zelenilom posebno izraženo. Upravna zgrada „Jugooceanije“ je klasičan primjer za to, tako da **uz zgrade neophodno sačuvati i parcelu sa zelenilom na kojoj se ona nalazi.**

U Zakonu o zaštiti spomenika kulture definiše se da *„Objekti i predmeti za koje se osnovano pretpostavlja da imaju svojstva spomenika kulture uživaju prethodnu zaštitu“*, a na osnovu člana br. 40 ovog Zakona predlog za donošenje akta o privremenom proglašavanju objekta za spomenik kulture *„može podnijeti svako lice ako je to u društvenom interesu, naročito kada postoji opasnost da će objekat ili predmet biti uništen, oštećen ili izgubljen.“*

Uz ovaj apel biće podnijet i predlog za donošenje akta o privremenom proglašavanju upravne zgrade „Jugooceanije“ za spomenik kulture nadležnim institucijama.

Ovim apelujemo na naručioce i obrađivače Studije lokacije "Sektor 16" da uvažavaju mišljenje struke i sačuvaju upravnu zgradu „Jugooceanije“ - jedan od najznačajnijih primjera moderne arhitekture u Kotoru.

EXPEDITIO Centar za održivi prostorni razvoj

² Preporuka Savjeta Evrope – Komiteta ministara, o zaštiti arhitektonskog nasljeđa XX vijeka, 1991.